

Dimarts,

22 de desembre
del 2009

Opinió Política Món Economia Diàleg Societat Ciutats Esports Cultura i Espectacles Comunicaci

L'AUTONOMISME PUNXA DES DEL PUNT DE VISTA SOCIOLÒGIC I INTEL·LECTUAL

Decimonònics

CARLES BOIX / CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I AFERS PÚBLICS DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

Cada any polític té el seu *tempo* particular. Alguns s'escolen ràpids, fets de dies idèntics i innocus. Altres anys, en canvi, es despleguen sorollosos, produeixen un tomb decisiu en les coses públiques i, vistos en perspectiva, són indispensables per entendre el futur. L'any que ara tanquem ha estat un d'aquests darrers: marcat per una acceleració gairebé enfebrada dels esdeveniments; ens ha dut a tots d'un referèndum petit, aïllat, gairebé estrambòtic, a una estesa festiva de consultes populars a bona part del país; i ha fet escalfar tots els motors catalans, tant els autonomistes com els independentistes, davant la famosa sentència del Tribunal Constitucional.

DES D'UN PUNT DE VISTA estrictament estratègic, l'any 2009 se'n va deixant Catalunya en un estat d'incertesa. Ara per ara, no hi ha ningú que sigui capaç alhora de marcar un itinerari clar i de dur-lo a terme. Els referèndums del 13-D, amb els seus resultats, bons en alguns llocs, tirant a escassos en d'altres, han fet un forat clar al país. Però cal reconèixer que no han estat tan determinants com per capgirar el joc polític per complet. Deu ser per això que la classe política catalana, de sobte acompanyada per una allau d'actors polítics novíssims i inesperats (tots els voluntaris i votants del 13-D), ha pres un aire curiosament distret: els uns amagant-se sota terra per inaugurar estacions de metro; els altres manejant enquestes i predicant un "ara no toca" que els permeti reconciliar els seus votants "moderats" i "sobiranistes"; i els tercers posant-se precipitadament al capdavant d'unes consultes fetes per depassar l'atzucac del tripartit al qual pertanyen.

EVIDENTMENT, LA POLÍTICA NO ÉS TÀCTICA O JOC estratègic només, sinó idees i la construcció d'un horitzó compartit. I, aquí, l'any que s'acaba sí que, per contra, ha marcat un abans i un després en la història del catalanisme polític. Des de la seva invenció, ara farà moltes generacions, el catalanisme va ser sempre un "autonomisme". Un autonomisme fet de tres coses: la definició de Catalunya com a comunitat cultural (i lingüística), homogeneïtat fins a la guerra, en construcció permanent després; la

SOMEKAWA

disposició d'aquesta comunitat a pagar car el reconeixement de la seva diferència (acceptant un sistema fiscal oneros al si de l'Estat espanyol); i la lluita (amb diferents gradacions, des del regionalisme fins al federalisme) per establir un marc constitucional estatal capaç de garantir la diferència catalana.

ARA, PERÒ, AQUESTA MANERA D'ENTENDRE'NS, que ja s'havia anat desinflant en els darrers anys, ha punxat definitivament. Ha punxat des d'un punt de vista sociològic: és difícil trobar un catalanista que no confessi, tot fent el gest feliç de treure's de sobre una nosa infinita, que preferiria un país independent. I, sobretot, ha punxat des d'un punt de vista intel·lectual. Els defensors de l'autonomisme, i encara en queden uns quants d'extraordinària influència entre els nostres opinadors habituals, es troben a la defensiva des d'un punt de vista purament argumental.

EL PROBLEMA CENTRAL DE L'AUTONOMISME (un problema que el ciutadà de carrer copsa d'una manera intuïtiva, sense haver de fer gaires tripijocs mentals) és el següent: la impossibilitat, que hem patit una i altra vegada, d'assolir un sistema polític que garanteixi, dins d'Espanya, l'autonomia real de Catalunya. De la Constitució del 1978 se sol lloar la seva flexibilitat, la seva capacitat per ser un edifici prou gran per encabir tota mena de solucions polítiques. En realitat, aquesta elasticitat, tan gran que jo proposo que la bategem amb el nom de Constitució-xiclet, és un dels seus màxims problemes. Dins de la Constitució hi caben tantes possibilitats que, al capdavall, el resultat que s'imposa depèn de la correlació de forces al si del garant últim de la Constitució: el Tribunal Constitucional. Ara bé, com és prou evident, els interessos catalans sempre seran minoritaris en aquella institució. La forma d'elecció dels seus membres i l'estructura política espanyola, amb dos grans partits cohesionats i el catalanisme independent sempre jugant com un *outsider*, fan impossible imaginar que el TC faci mai de defensor real de l'autonomia catalana davant de qualsevol mena de daltabaix polític a l'Estat.

SÍ, NO NEGÓ QUE, SOBRE EL PAPER, la Constitució del 1978 es podria utilitzar per crear una estructura veritablement federal. Tanmateix, una federació real, a la suïssa o a l'americana, només existeix quan tots els seus membres gaudeixen de les mateixes oportunitats de tenir èxit en els conflictes que es plantegen amb el centre o amb altres Estats de la federació. Una federació de debò té una estructura interna equivalent a la d'un dau no carregat: totes les cares tenen la mateixa probabilitat de sortir. Aquest no és el cas espanyol: la loteria hi toca de manera esbiaixada per un defecte de fabricació en origen.

AQUESTA MANCA D'IGUALTAT (i, per tant, aquesta situació de desprotecció de Catalunya) té conseqüències nefastes arreu: en el sistema de finançament; en el desplegament dels dos Estatuts aprovats fins ara; i, per descomptat, en el comportament dels catalans, als quals, sempre en eterna minoria, només els queda l'opció de remugar, protestar i, quan hi ha una bona conjunció astral (és a dir, governs minoritaris), practicar l'esport del peix-al-covisme. L'editorial de la dignitat és l'últim exemple d'aquest cercle viciós en què viu instal·lat el país des del segle dinou: com que els elements institucionals ens van tots en contra, l'únic remei que queda per convèncer els magistrats constitucionals és fer grans apel·lacions a l'honor nacional, a un suposat pactisme secular, a un acord de *gentlemen* que ha de permetre a la Pell de Brau tirar uns anys més.

ELS AUTONOMISTES ENS PROMETEN que, amb una sentència del TC mitjanament passable, aquesta remor incessant, aquesta protesta constant, a vegades sorda, a vegades sorollosa, s'acabaran, i que serem normals. Ho dubto. I jo diria que el catalanisme del carrer ho dubta també. La història de sempre no s'acabarà. Un cop passada la sentència, fins i tot la més favorable, Catalunya haurà de continuar gastant totes les seves energies a fer complir, una per una, cadascuna de les clàusules d'un Estatut inconcret i borrós.

EN UNA PARAULA, ELS AUTONOMISTES només ens ofereixen sang, suor i llàgrimes. És clar, això valia per al món dels nostres avis. Però, ara? Cal empassar-se tot això quan hi ha tantes oportunitats a fora? Volen dir que els nostres autonomistes no s'han quedat engabiats en els discursos mentals que es van inventar cap al 1800 o, a tot estirar, el 1900?

Notícia publicada al diari AVUI, pàgina 20. Dimarts, 22 de desembre del 2009

Paraules clau: Catalunya, Constitució, Autonomisme, Vista, Punt, País, Autonomistes, Polític,